

U S T A W A

dla

SĘDZIÓW POJEDNAWCZYCH

W W. KIEŚTWIE POZNANSKIM.



P o z n a ń

Czcionkami W. Stefańskiego.

1842.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
UNIwersytetu A. M. w POZNANIU



272343



U S T A W A

dla

SĘDZIÓW POJEDNAWCZYCH

W W. KIEŚTWIE POZNANSKIM.



P o z n a ń

Czcionkami W. Stefańskiego.

1842.

272343I



60W 29

1) za przepisanie czysto arkusza, wedle przepisu uskutecznione — 2 sgr. 6 fen.

2) za anexa i proste tylko odpisy:

a) jeżeli nieprzenoszą dwóch arkuszy, od arkusza 2 sgr.

b) skoro więcej wynoszą, od każdego pierwszych dwóch arkuszy 2 sgr., za arkusz trzeci i każdy następny tylko po 1 sgr. 6 fen.

Wszelkiego nieprzyzwoitego rozciągania wierszy i zgłosek należy się wystrzegać, każda stronica powinna przynajmniej 24 wierszy a każdy wiersz przynajmniej 12 zgłosek obejmować. Jeżeli sporządzić się mająca ekspedycja lub odpis składa się tylko z jednego arkusza, może być wzięta pełna należytość pod liczbą 1. i 2. wymieniona, choćby nawet odpis kilka tylko zawierał w sobie wierszy.

Za wpisanie ugody lub inną czynności do księgi protokołów, żadne nie mają miejsca kopiała.

II. Do gotowych wydatków Sędziego pojednawczego należą szczególnie:

1) koszta za wręczenie pozwów do stron; Sędzia pojednawczy niepowinien jednakowoż za toż wręczenie więcej likwidować, jak tylko to, co sam woźnemu zapłacił. Kwit ostatniego należy wziąć do akt rozjemcy, zawierających dowody. Jeżeli woźnemu nie nadał, natenczas opłata za wręczenie nie ma miejsca.

2) Portorium od listów odebranych i odesłanych. Zapytaniom urzędowym i raportom do władzy przełożonej, mianowicie raportom rocznym, składanym Radzcom ziemiańskim, służy wolność od portoryi. Podobne korespondenecye powinni rozjemcy wszelako na kópercie jako

„Rządowy interes rozjemcy.“

oznaczyć i urzędową swą opatrzyć pieczęcią.

3) Koszta podróży. Skoro rozjemca widzi si powodowanym do przedsięwzięcia podróży celem załatwiania sporów prywatnych, strona, która żądała urzędowego działania rozjemcy, powinna mieć staranie o właściwe stanowi jego odesłanie. Jeżeli mu zaś przez strony odbycie podróży własnym kosztem po zostawioném zostało, natenczas w nagrodę za nią może żądać właśnie tyle, ile strona jego stopnia i stanu wedle postanowienia Taxy opłat z dnia 23. Sierpnia 1815 kosztów podróży i strawnego likwidować ma prawo.⁷⁾

§. 17. Prócz kopiałów i wydatków gotowych rozjemca żadnych nie powinien likwidować opłat. Niewolno

7) Koszta podróży i wydatki rachować należy podług ogólnej taxy szportlowej z dnia 23. Sierpnia 1815. w sposób następujący:

A. za podróż:

1. osoby stanu szlacheckiego i wyżsi urzędnicy królewscy pobierają na milę 1. Tal. 10. śr.
2. insi Królewscy i publiczni officjaliści, wyżsi Subalterni przy Kollegiach prowincyalnych, Dyrektorowie, burmistrze, członkowie sądów Ziemsko-Mięjskich i osoby magistratów w wyższych i średnich miastach, Xięża w miastach, lekarze mniejsi, Bankiery, kupcy i. t. p. biorą na milę 20 śr. gr.
3. Członkowie sądów miejskich i magistratów miast małych, duchowni po wsiach, kupcy, kunsztmistrze, dzierżawcy i inspektorowie dóbr znakomitych, pobierają na mile 15 śr. gr.
4. Mieszcianie i rzemieślnicy w większych i średnich miastach, kramarze, ekonomi, sołtysi i ławnicy na milę 10 śr.
5. Mieszcianie miast małych, rzemieślnicy i ludzie stanu gminnego na milę 5 śr.

Prócz téj opłaty nie wolno ani od woza, ani na piwo dla woźnicy nic żądać, jednakże likwiduje się za podróż tam i na powrót osobno.

B. Strawne

1. Osoby do pierwszej klasy należące, pobierają według okoliczności i cen wiktuałów na dzień . . . od 20 śr. do 2 Tal.
2. osoby drugiej klasy „ 15 „ do 1 Tal.
3. „ 3ciej „ „ 10 „ do 20 śr.
4. „ 4tėj „ „ 7½ „ do 15 śr.
5. „ 5tėj „ „ 5 „ do - śr.

Przez to nagradzają się wydatki za mieszkanie, za pościel za posługę, opał, światło i wszystkie inne gotowe wydatki.

mu także przyjmować podarunków od stron ani przed, ani też po układach pojednawczych.

- §. 18. Opłaty, które rozjemca podług §. 40. ustawy ma prawo pobierać od stron, winien w księdze protokołów zaraz pod czynnością zdziałaną likwidować.

Ilość kosztów zaciągnię potém do drugiego oddziału księgi protokołów, przeznaczonego do specyfikacji kosztów, gdzie także w właściwej kolumnie umieści następną zapłatę onychże. Skoro rozjemca uwolnił strony od zapłaty kopiałów i wydatków, musi to pod czynnością, zawierającą ugodę, wzmiankować, w którym to przypadku niepotrzeba już ani ich obliczenia, ani zaciągnięcia do księgi.

Odpisy likwidacyi kosztów powinny być stronom na ich żądanie bezpłatnie wydawane.

- §. 19. Żadnemu rozjemcy nie wolno odbierać od strony kopiałów i wydatków, nie udzieliwszy jęj na piśmie kwitu, obejmującego stronnice i liczbę, specyfikacyi opłat. Jeżeli mu się zwracają gotowe wydatki, obowiązany razem wydać dowody na takowe stronom na ich żądanie.

- §. 20. Jeżeli strona odmawia rzjemcy zwrotu jego kopiałów albo gotowych wydatków, niewolno mu zajmować się własném ich ściąganiem, owszem udać się winien w téj mierze do zwyczajnego Sądu dłużnika. Sąd ten obowiązany jest na mocy wierzytelnego wyciągu specyfikacyi opłat rozjemcy, nakazać przeciw dłużnikowi exekucyą. Jeżeli ostatni czyni excepcye przeciwko obowiązkowi swemu zapłaty, rozstrzygnie je Sąd prostą rezolucyą, od której obydwóm stronom, w przeciągu sześciu tygodni od dnia wręczenia począwszy, służy rekurs bądź do przełożonego Sądu Nadziemiańskiego, bądź do Ministra sprawie-

długości w miarę tego, czyli rezolucja wyszła od Sądu niższego (Ziemskomiejskiego) lub od Sądu wyższego (Nadziemianskiego).

Co do kosztów porównaj §. 30 — 32 i §. 24 ustawy.

Zakres działania.

§. 44.

Zależy od dobrowolnej obojdwóch stron uchwały użyć rozjemcy; mogą one jednakże każdego czasu albo wyraźnie lub milczeniem (nie stawając w terminie) odstąpić od przedsięwzięcia. Nie są także strony co do zamierzonej ugody ograniczone na rozjemcy okręgu, w którym mieszkają, mogą się owszem do każdego wedle upodobania rozjemcy udać. Obcy jednakże rozjemca mocen jest z swój strony uchylić się od roztrząsania wniosku, wyjąwszy, iż powołanie się na niego z téj nastąpiło przyczyny, iż rozjemca okręgu języka stron nieposiada.

Instrukcyja. §. 9. Rozjemcy, czyli Sędziemu pojednawczemu nie służy prawo *rozstrzygania*; ma on się tylko starać o *dobrowolne* pojednanie stron, które się w interessach swych spornych do niego udawają. Winien się więc wstrzymać od wszelkich przeciw nim środków przymusu, mianowicie nie wolno mu zapożywać ani powoda, ani zaskarzonego pod zagrożeniem kary. Jeżeli się strona, przez niego zapozwana nie stawia, przyjąć należy, że niema chęci wdać się w jego urzędowe pośrednictwo.

§. 5. Sędziowie pojednawczy przeznaczeni są do zgodnego załatwiania spraw spornych. (§. 5. 1 i 4

ustawy). Pod sprawami spórnemi rozumiane są wszystkie spory prywatne, które, niebędąc dobrowolnie pojednanemi, muszą być drogą processu wyrokiem sądu rozstrzygnięte.

Gdzie żaden niezachodzi spór między stronami, rozjemcy z urzędu działać nie mają prawa.⁸⁾

§. 6. Od zakresu ich działań są wyłączone:

Wszystkie czynności dobrej woli mianowicie przyjmowanie obligacyi na dług, zaręczeń, zapisów hipotecznych, cessyi, pełnomocnictw, kwitów, umów o kupno, zamiany dzierżawy, najmu i innych kontraktów.

Wyjątek w tej mierze tylko ma miejsce, gdy podobne oświadczenia, lub umowy dotyczą się przedmiotu w sporze będącego tak dalece, iż stanowią istotną część ugody przez rozjemcę przyjąć się mającej,⁹⁾ lub do wykonania ugody konieczne są potrzebne.

Lecz nawet i w tych przypadkach winni się wstrzymać rozjemcy do przyjmowania takich

8) Czyli pretensja powoda do wprowadzenia postępowania sądowego kwalifikuje się lub nie, na tém nie zależy. Sądziowie pojenawczy mają prawo i w takich nawet sporach, w których by się skarga przed sądem nie dała usprawiedliwić o zgodę tentować i ją z zupełną ważnością zawrzeć, n. p. w takich przypadkach, w których powodowi względem pretensyi nad 50 Tal. tylko słowne przyrzeczenie dane było

9) I tak — A przyrzekł B ogród swój za 500 Talarów sprzedać, B, żąda dopełnienia tego przyrzeczenia, A zaś wzbrania się dla tego, że przyrzeczenie ustne tylko dał. Oba zgadzają się na to że B, ogród za 520 Tal. nabywa. W tym przypadku wolno sędziemu pojednawczemu kontrakt zawrzeć, gdyż układ sam był przedmiotem sporu.

10) Drugi przykład: A żąda od B zwrotu pożyczki 1000 Tal., B mniema mieć prawo dopiero za 2 lata takową zapłacić, lecz oświadcza się byż gotowym mu pretensją swą 600 Talarów do C. mianą natychmiast cedować, na resztę 400 Tal. zaś wystawić mu obligacyą hipoteczną na dom swój. A. przyjmuje tę propozycyę. W takim razie sędzia Pojednawczy może tak Cessyą jako i zabezpieczenie hipoteczne spisać, gdyż obie te czynności aż do skutecznienia zgody potrzebne są. (porównaj dodatek No. 9.)

umów, do których prawomocności samo uwierzytelnienie nie wystarcza, względem których owszem prawo przepisuje szczególną formę, mianowicie sądowe przyjęcie lub zgłębianie. Do tych należą osobliwie umowy o darowiznę, wspólne obligacje małżonków na dług, umowy między małżonkami, zaręczenia niewiast, umowy o sukcesję i testamenta, umowy przedślubne, o alimentu na przyszłość płacić się mające¹⁾ wyznaczenie dożywocia i kontrakty o czynsz wieczysty.

Jeżeli o akcie tego rodzaju będzie mowa przy układach przed rozjemcą, tenże zaprzestać powinien na ogólnem w protokóle swoim zarejestrowaniu oświadczenia woli stron względem zdziałania podobnego układu, względem samego zaś przyjęcia podobnego aktu odesłać strony do właściwego sądu.

Czynności i umowy, któreby wbrew temu przepisowi przez rozjemców przyjęte być mogły, niemają skutku ugod przed sędziami pojednawczemi zdziałanych, ale raczej tylko mogą być uważane zarówno prostym układom prywatnym. Ci zaś rozjemcy, którzyby się dopuścili przyjmowania umów podobnych, pociągnięci być mają przez Sądy Nadziemniańskie do odpowiedzialności i kary.

Co rozjemcy w przyjmowaniu umów zachować powinni we względzie stępla, postanowione jest w instrukcyi z dnia 20. Kwietnia 1840 wydrukowanej w dzienniku urzędowym.²⁾

1) Układy względem przyszłych alimentów i wypłat na utrzymanie, mogą wprowadzić byż przez sędziego pojednawcę zdziałane, jednakże potrzebują zatwierdzenia sądu właściwego, lub jeżeli się mający takowe pobierać pod opieką znajduje, od sądu opiekuńczego, inaczej bowiem nie zobowiązuje mającego pobierać alimentu. Sędziowie pojednawczy powinni więc strony w tym względzie objaśnić.

2) Instrukcja z dnia 28. Kwietnia 1840 jest w dodatku No. 1. umieszczona. —

§. 7. Od pojednania przez Sędziów polubownych są także wyłączone:

wszystkie czyny, które jako występki lub zbrodnie zagrożone są karą, gdy idzie tylko o ich wyśledzenie lub ukaranie.

Skoro podobne karygodne czyny doszły do wiadomości Sędziów pojednawczych, powinni skargę tego odesłać do właściwego Sądu. O ile w sprawach injuryjnych ma miejsce wyjątek, postanowione jest w §. 14. ustawy.

§. 12.

Rozjemcy baczyć na to powinni, czyli obydwie strony są doletnie i upoważnione do ważnego rozrządzenia rzeczą lub prawem, względem których zamierzoną jest ugoda. Jeżeli ten punkt nie jest jasny, n. p. co do skarg całych gmin,³⁾ co do spadkobierców⁴⁾ i. t. d. wówczas rozjemcy odsyłają sprawę przed zwyczajnego sędziego.

Instrukcy a. §. 11. Rozjemca winien się w wszystkich przypadkach przekonać, że strony, z którymi działa, są rzeczywiście te same, któremi się być mienia. Musi więc albo znać je osobiście lub domagać się, aby byli rekognoskowani przez innych znanych mu osób, lub też zapewnić się innym sposobem wiarogodnym o ich tożsamości⁵⁾. Jakim to się stało sposobem, winien nad-

³⁾ Gminy miast nie należą przed sędziów pojednawczych, ani jako powód ani jako oskarżony; takie więc processa powinni do sądu właściwszego odsyłać. — §. 17. ustawy przypisek 8. —

⁴⁾ Względem spadkobierców vide §. 19. téjże ustawy przypisek 5. a.

⁵⁾ Jedna strona nie może drugiej rekognoskować, ale raczej musi stanąć trzecia wiarogodna osoba sędziemu pojednawczemu znana, przez którą protokół wraz z stronami podpisanym być musi.

mienić w protokóle. — (Porównaj Dodatek N. 8 i 40.)

§. 42. Również obowiązany jest powziąć przekonanie; że strony są zdolne i mocne do zarządu *bez wpływu innych*, przedmiotem spornym; uczyni także i w téj mierze potrzebną w protokule Wzmiankę⁶⁾. W tym względzie zachowa rozjemca następujące przepisy:

1) z *niedotetnieni*, to jest z osobami, które nie skończyły jeszcze lat 24, z osobami obłąkanymi lub pomieszanie zmysłów cierpiącymi, z głuchoniemymi, tudzież z ludźmi, którzy przez Sąd zostali uznani za marnotrawców; jakoż i w ogólności z osobami pod opieką lub kuratelą będącymi, działać rozjemca nie powinien. Jeżeli stanął opiekun celem zawarcia ugody imieniem swych pupillów, może czynność takową rozjemca tylko natenczas przyjąć, gdy opiekun do tego został upoważniony na piśmie przez sąd opiekuńczy. W takim razie rozjemca każe sobie przedłożyć tak upoważnienie jako i nominację na opiekuna i zatrzyma do akt swych odpis wierzytelny.

Porównaj Dodatek N. 9.

2) *Synowie, mający już więcej jak lat 24, których ojciec przecieś jeszcze żyje*, wtedy tylko bez assistencyi ojca ważne zawierać mogą układy, gdy bądź przez założenie odosobnionego od rodziców gospodarstwa, albo przyjęcie na

6) Ażeby wszelkim wątpliwościom względem zdolności stron zapobiedz, należy dla pewności rzeczy, aby Sędzia pojednawczy o wieku, stósunkach osobistych stron, czy ojciec jeszcze żyje, i czyli z pod władzy ojcowskiej uwolnieni i. t. p. w protokule swym umieścić; nie potrzeba jednakże na to dowodów wymagać; wystarcza bowiem skoro strona jedna wyznanie drugiej potwierdzi i zarzutu względem nieprawdziwości nie uczyni. Jeżeli się zaś Sędziemu pojednawczemu rzecz zdaje wątpliwą, wolno mu odmówić pośrednictwa i stronę do Sądu odesłać.

siebie procederu lub urzędu publicznego, bądź przez wyraźne oświadczenie ojca z pod władzy jego zostali uwolnieni. W tych więc tylko przypadkach rozjemca może z nimi udzielnie działać, w innych zaś przypadkach przybranie ojca koniecznie jest potrzebnem.

3) z *pełnoletnimi, lecz niezamężnymi córkami, których ojciec jeszcze żyje*, działać może rozjemca w ogólności tylko za zezwoleniem ojca cbyba, że córka przez wyraźne świadczenie ojca z pod władzy jego została uwolniona.

4) *niewiasty zamężne* stawać przed nim tylko mogą w poręczeństwie swych mężów. Z żonami samemi działać mu niewolno⁷⁾

Porównaj Dodatek N. 10.

§. 13.

Wogólności każdy rozjemca ma prawo uchylić się od takich spraw spornych, których dochodzenie jest dla niego zbyt rozwlekłém lub trudném i odesłać takowe przed zwyczajnego Sędziego.

Instrukcya. §. 8. Rozjemcom nie wolno się zajmować załatwianiem sporów takich, do rozpoznania których potrzebna jest dokładna wiadomość prawa, lub których rozrządzanie staje im się zbyt trudne i obszérne; owszém z niemi odesłać winni strony do właściwego Sądu. (§. 13. ustawy)

Przepis ten Rozjemcy ściśle zachować obowiązani

7) Mała tylko jest liczba wyjątków, gdzie żonom bez mężów stawać przed Sądem wolno, i dla tego lepiej będzie sprawy takie wyłącznie Sądowi zostawić, gdyż rozpoznanie tychże skrupulatniejszej rozprawce podlega.

nieuwodząc się pychą lub przecenieniem sił własnych. Niepowinni rozciągać działań swoich urzędowych do takich wypadków prawnych, które przechodzą ich wiadomości i pojęcie, gdyż najczęściej uchyliby celowi powołania swojego, a przez niepewne i niedokładne ugody daliby powód do tém zawikłańszych jeszcze sporów.⁸⁾

§. 14.

Wyjmują się od zakresu działań rozjemcy sprawy konkursowe, likwidacyjne, czynności dotyczące się postępowania ugodnego w sprawach kredytowych, sprawy subhastacyjne, sprawy o jeneralne moratorium⁹⁾ o wexlowe areszta, tudzież sprawy opiekuńcze, względem ogłoszenia marnotrawstwa¹⁰⁾ i upośledzenia na umyśle¹⁾.

Jeżeli w sprawach małżeńskich chodzi o tentowanie zgody końcem utrzymania związku

8) Skoro spór tego rodzaju przed Sędzią pojednawczym wprowadzony, naówczas jest jego obowiązkiem, jeżeli swego dalszego pośrednictwa odmawia, w księdze protokółów o tem w zmianę w krótkości uczynić (§. 3. instrukcyi) za §. 9. ustawy dodatek No. 12. —

9) Moratorium Jeneralne ma ten cel, dłużnikowi, który posiada majątek, podać sposób zaspokojenia wierzycieli, czego z powodu przemijających okoliczności natychmiast skutecznie nie mógł, a przezdzwolenie mu czasu postawić go w tym stanie, aby bez zniszczenia go zupełnego, wierzycieli swych mógł zaspokoić.

10) Procesa o uznanie utratnika za marnotrawcę.

1) W przypadkach, które do obrębu Sędziego pojednawczego nie należą, powinien tenże zaraz przy wprowadzeniu rzeczy pośrednictwa zaniechać, lub gdyby się dopiero później okazać miało, iż rzecz do kognicyi jego nie należy, powinien strony natychmiast do Sądu odesłać i względem tego w księdze protokółów wzmiankę uczynić. (§. 3. instrukcyi za §. 9. ustawy)

małżeńskiego, może jęj się pdjąć rozjemca²⁾. Wyłączają się również sprawy injuryjne, jak dalece zależy na ustanowieniu kary, natomiast wolno rozjemcy przyjmować ugodę, stanowiącą opłatę pewnej Summy na cel dobroczynny, t. i. do kassy ubogich lub szkolnej lub do skarbu kościelnego.³⁾

§. 15.

Skarga jako téż odpowiedź na nie może ustnie⁴⁾ lub na piśmie, spólnie lub oddzielnie przed rozjemcę być wniesioną. Jeżeli zostaje oddaném pismo, natenczas takowe należycie powinno być podpisane. Obydwie strony wówczas do ustnej rozprawy będą przyzwane⁵⁾.

§. 16.

Jeżeli obydwie strony osobiście się zgłaszają, wtedy wysłucha je rozjemca tylko ustnie

2) Układ o rozwód zupełne lub tymczasowe tylko rozłączenie małżeństwa przed Sędzią pojednawczym zawarty, jest nieważny.

3) Kary podobne mogą być na dobro Instytutów dobroczynności jako i miłosierdzia, wychowania i pielęgnowania chorych i. t. p. przeznaczane. Sędzia pojednawczy jest jednakże w każdym takim przypadku obowiązany, przełożonym instytutu o takowym układzie dać wiadomość, zostawując mu ściąganie rzeczonych kary. (dodatek No. 10.) —

4) Jeżeli skarga lub odpowiedź na nie do Sędziego pojednawczego ustnie zanesioną będzie, może tenże w tym względzie protokół spisać, (dodatek No. 3.) protokół ten jednakże nie do księgi protokołów zaciągniętym, ale raczej do Akt dowodów użytym być powinien. Podobnie postąpi z podanemi do siebie skargami i odpowiedziami na nie; (§. 4. Instrukcyi za §. 9. rozrządzenia)

5) Zapozwanie stron przed Sędzią pojednawczego dzieje się ustnie lub na piśmie, podług tego jak Sędzia pojednawczy

roztrząsanie podane sobie piśmienne dowody, oświadczy swe zdanie i uczyni stronom propozycje, jakby ich spór przez ugodę można załatwić⁶⁾.

Propozycje rozjemcy powinny być powodowane znajomością rzeczy. Powinien on przytém być dalekim od skwapliwego mieszania się w sprawy stron i starać się, okazując udział bezpartjalny, o uzyskanie zaufania interesentów. Nie wolno mu żadnego z nich naglić i powinien przy swych przedstawieniach i propozycjach unikać nawet pozoru przymusu⁷⁾.

§. 17.

Pełnomocników niewolno używać⁸⁾ przy tém postępowaniu a asystentów tylko wtenczas, gdy

stosowniejszém bydz uzna. Jeżeli skarga ustnie zanesioną została, może Sędzia pojednawczy o termin do pojednania stron z powodem ułożyć się i zapozwanie oskarżonego na piśmie lub ustnie powodowi zostawić. Do pozwu przez Sędziego pojednawczego do oskarżonego wydanego, musi bydz skarga w kopii przyłączona lub też w zapozwie w ogólności o treści skargi wzmianka uczyniona. Zagrożenia w zapozwie Sędzia pojednawczy nie powinien czynić. Jeżeli zapozwany nie stawi się, przyjąć wypada, iż z pojednania korzystać nie chce; dodatek No. 4. 3. 6. —

Za zapozew na piśmie wydany, i za kopią skargi do niej przyłączoną, wolno Sędziemu pojednawczemu kopiać likwidować. Względem kosztów obstarowania, porównaj §. 16. instrukcyi (za §. 10. ustawy).

6) Jeżeli na terminie jedna z stron lub żadna nie stawi się na ówczas może Sędzia pojednawczy na to protokół spisać, lecz takowy nie do księgi protokołów wpisać, ale do akt dowodów załączyć.

7) Do księgi protokołów zaciąga się tylko sama ugoda, nie zaś rozprawy przedstawienia ustne, które go do skutku przywiodły.

8) Gminy must niemoga przed Sędzią pojednawczym żadnych układów zawierać, ponieważ, cała gmina stawic się przed nim

należą do stanu strony, która ich chce z sobą przeprowadzić, i tylko, o ile rozjemca uzna potrzebę i dopuszczalność takich asystentów.

Instrukcyja. §. 10. Kto chce zawrzeć ugodę przed Sędzią pojednawczym, powinien się przed nim osobiście stawić. Z pełnomocnikami nie może rozjemca przyjmować ugód. W téj mierze nawet co do członków rodziny żaden nie ma miejsca wyjątek. Do czynności rozjemcy nie może być przypuszczony ani syn za ojca, ani żona za męża, ani brat za siostrę.

§. 18.

Jeżeli uгода przyjdzie do skutku, wówczas rozjemca spisuje protokół¹⁰⁾, który w oprawioną i liczbami stron opatrzoną księgę¹⁾ wciąga, stro-

nie może, Deputacja zaś lub Syndyk, nie jest dopuszczalny. (Reskr. Min. Spraw: z dnia 11 Grudnia 1839) Dziennik Min. Spraw. stron 428. No. 343. —

Gminy wiejskie mogą ugody przed Sędzią pojednawczym zawierać, z tym warunkiem, iż wszyscy członkowie gminy przytomnymi być muszą i że gminie rzeczą, która spór stanowi, dysponować wolno. §. 12. ustawy. —

9) Tylko wtenczas, kiedy obie strony zarazem osobiście stawiają, uгода zawartą być może. Chociażby bowiem w jednym terminie, w którym tylko powód stanął i propozycje do ugody podał, w następnym zaś terminie pozwany sam tylko stanawszy, propozycje te przyjął, taki układ nie jest zobowiązujący i nie można na zasadzie jego egzekucyi poszukiwać; oświadczenie się bowiem oskarżonego tylko jako nadzwyczajne przyzna nie uważanem być może. —

Również na zasadzie piśmiennych podań lub listownych przyznań, lub innéj listownéj korespondencji uгода zawartą być nie może; ale raczej powinny strony swe oświadczenia się osobiście oddać. —

10) Jeżeli uгода do skutku nie przyjdzie, natenczas postąpić należy wedle §. 3. instrukcyi (za §. 9. rozrządzenia) za zaciągnięcie ugody do księgi protokołów Sędzią pojednawczy kopiałów żądać nie może. —

1) Względem urządzenia księgi protokołów porównaj §. 1. instrukcyi (za §. 9. ustawy).

nom, gdy umieją czytać i pisać, daje do przeczytania²⁾, inaczej zaś zwolna i wyraźnie im czyta i potem każe podpisać³⁾ lub znakami opatrzyć, ostatnie zaś poświadczyć przez asystentów, a w braku tychże przez wiarogodne osoby.

Dla stron pisać nieumiejących wolno tylko takich przybierać assystentów, którzy rozumieją ich język.

Instrukcyja. §. 43. Jeżeli się przy zawarciu ugody okaże, że jedna z stron ani pisać, ani pisanego czytać, lub tylko nazwisko swoje podpisać, zresztą zaś ani czytać, ani pisać nie umie i skoro żadnego z sobą nie przyprowadziła assystenta, natenczas rozjemca przybierze z urzędu do czynności wiary godnego męża, i w przytomności tegoż przyjęty protokół stronie powoli i wyraźnie przeczyta. Jeżeli ostatnia potwierdzi ośnowę jego, wtedy, zamiast podpisu swego, dołączy pod protokółem 3 krzyżyki lub inny znak swój ręki, a przybrany assystent zaświadczy, że znaki te zrobione zostały przez stronę pisać nie umiejącą zamiast podpisu jej nazwiska. Jeżeli prze

2) Stronom umiejącym pisać niema Sędzia pojednawczy obowiązku odczytania protokołu, ale raczej takowy im do własnego przeczytania podać i o tém wzmiankę w końcu protokołu uczynić.

3) Podpis następuje dopiero po przeczytaniu protokołu i po przyjęciu go przez strony, to jest wtenczas, kiedy się oświadcza, że czynność lub ugoda z ich wolą zupełnie zgadza się. Protokół powinien być naprzód przez strony, a potem dopiero przez Sędziego pojednawczego podpisany.

4) Osoba wiarogodna musi posiadać własność świadka wiarogodnego, a więc w sprawie samęj niemoże mieć żadnego udziału i z Sędzią pojednawczym w bliskim nie zostawać pokrewieństwie. —

pis ten niezostał zachowany, czynność dla strony pisać, lub pisanego czytać nie umiejaczej, nie jest obowiązującą.

Skoro zaś obydwie strony pisać nie umieją, należy przybrać dla każdej z nich osobnego asystenta. Pomiedzy kilku, wspólny interess mającemi osobami, może atoli ten, co pisać i pisma czytać umie, zaswiadczyć znaki rąk swych spółników sprawy, którym na téjże zdolności zbywa, i nie potrzeba już w tenczas innego dla nich asystenta.

(Porównaj dodatek No. 8. 40.)

- §. 14. Jeżeli jedna lub obydwie strony nie posiadają języka niemieckiego, rozjemca zając się może przyjęciem ugody tylko wtenczas, gdy mu obcy język o tyle jest znany, iż w nim mówić i pisać potrafi. Obowiązany jest to w protokule ugody za przysięgą swą urzędową zaręczyć, protokół zaś sam przyjmie, jeżeli obydwie strony posiadają obcy język, w tymże, inaczéj atoli tak w obcym, jako i niemieckim języku i każe go podpisać stronom. Skoro zaś rozjemca nie posiada języka obcego, powinien strony do właściwego sądu odeśłać. Tłumaczy przybierać mu nie wolno.

§. 49.

Protokół spisać należy w mowie stron, a jeżeli jedna strona tylko polski, a druga tylko niemiecki język posiada, w obydwóch językach. Zawierać zaś powinien⁵⁾:

5) Każdy protokół pojednawczy zawierać musi w sobie prócz tego miejsce, dzień i nazwisko stron, wzmianki względem przeczytania, przyjęcia i podpisania obejmuje §. 18. ustawy i dodatki stosowne przepisy, co się zaś tyczy innych własności protokołu nie może się wydawać w to,

1. miejsce i datę,
2. wymienienie uczestników i ich legitymacją ^{a)},
3. przedmiot sporu ^{b)},

a) czy legitymacya stawających, o której Sędzia pojednawczy w protokule pojednania wspomnieć jest obowiązany, rozciągała się na to, że stawający za istotnego Interessenta jako upoważniony jest wylegitymowany, gdyż wedle §. 17. rozrządzenia, pełnomocnicy w sprawach do Sędziego pojednawczego należących, wcale dopuszczalni nie są, lecz co się tyczy dowodu legitymacyi, przez który strony względem przedmiotu spornego, same dysponować mogą (§. 12. ustawy i dodatków). N. p. Gdyby kto skarżył o pretensyą z pozostałości swego spadkodawcy wypływającą, jest obowiązany wylegitymować się jako succesor jego, to jest musi przedłożyć testament, układ familijny, lub innym sposobem udowodnić, iż jest spadkobiercą nieboszczyka i jako taki stał się właścicielem pretensyi. (dodatek No. 8.)

Gdy wierzyciel pierwotny pretensyą swą trzeciemu odstąpił, ostatni zaś dłużnika skarży, jest obowiązany przez złożenie dokumentów cessyi etc. udowodnić, iż się stał właścicielem pretensyi (dodatek No. 8.) Jeżeli kto jako posiadacz gruntu przed Sędzią pojednawczym stawia, powinien się złożeniem dokumentu hipotecznego, lub innego nabywczego, legitymować.

W jaki sposób strona się wylegitymowała, o tém wzmianka w protokule zawartą być powinna. Jeżeli przez złożenie dokumentów natenczas o takowych z daty wzmianką uczynić potrzeba, i jeżeli Sędziemu pojednawczemu doręczone będą, do Akt dowodów wcielone być powinny.

Jeżeli legitymacya nie dość jasną się okaże, co się nie rzadko przy spadkach wydarza, Sędzia pojednawczy dobrze uczyni, jeżeli strony do Sądu odeśle.

b) przedmiot sporu musi być dokładnie oznaczony, a mianowicie, z czego się pretensya składa, i z jakiego prawnego powodu, wypływa. Sędzia pojednawczy nie może więc protokółu w ten sposób przyjmować: A. przyznaje że winien B. 100 Talarów, ale raczej powiedzieć powinien,

4. wyraźne wyluszczenie, co jedna strona drugiej przyrzekła dać, uczynić lub dozwolić;) ^{c)}
5. czas dopełnienia ^{d)},
6. remarkę z uskutecznionego przeczytania, za-
twierdzenia i podpisu ⁶⁾.

§. 20.

Jeżeli sprawa nieda się w jednym dniu za-

A. przyznaje, iż za dostawione towary (za uskutecznione usługi — lub też z pożyczki) — B. winien zostaje 100 Talarów. (Reskr. Min. Spraw. z dnia 11 Kwietnia 1839 *Dzien. Min. Spraw.* stron. 132 No. 110).

c) Ugoda powinna ile możliwości jasno i dobitnie podług umowy stron być spisana; w niej musi być w szczególności wymieniono, co jedna strona ma do żądania, a druga do wypełnienia jest obowiązana, gdyby bowiem w układzie tylko wspomniono, iż się strony ugodziły, naówczas czynność takowa byłaby nie znaczącą i z takiej ugody nie można u Sądu etc. exekucyi poszukiwać.

d) Dalej potrzeba w ugodzie dokładnie oznaczyć, kiedy uskutecznienie jej spełnionem być ma. Oświadczenie się bowiem w słowach n. p. „ile możliwości, jak najprędzej, lub też przy okazji, albo podług możliwości“, są nie pewne, i na zasadzie ich exekucyi zalecić niemożna.

Jeżeli dłużnikowi dozwolono uiszczać się w terminach, a wierzyciel zastrzegł sobie ten warunek, iż jeżeli z jedną ratą dłużnik opóźni się, cały dług na raz zapłacić będzie obowiązany; wtenczas musi w ugodzie być dobitnie wyrażono, iż dłużnik, jeżeli się z jedną ratą opóźni, poddaje się exekucyi na całą resztę długu. Jeżeli bowiem tego warunku w ugodzie brakuje, wtenczas wierzyciel o każdą ratę w szczególności skarżyć musi.

6) W końcu ugody powinna podług §. 30. rozrządzenia o kosztach wzmianka być uczyniona.

łatwić, lub jeżeli rozjemca widzi potrzebę oglądania osobiście rzeczy sporem objętej, wówczas ustnie lub na piśmie obydwie strony na inny dzień wezwie.

§. 21.

Niewolno wprowadzić rozjemcy słuchać świadków i znawców, może on owszem przyjmować tylko dowody z dokumentów. Do ostatnich jednakże należą także świadectwa piśmienne, jeżeli przez wystawiających oneż własnoręcznie zostały spisane i osobiście podane⁷⁾. Takie świadectwa podobnie jak dokumenta przeciwnikowi do oświadczenia się przedstawione być winny⁸⁾.

7) Ponieważ Sędzia pojednawczy sporu między stronami nie rozstrzygać, ale je raczej tylko pojednać ma, przeto formalne przyjęcie dowodów nie ma miejsca. Produkcowanie zatem dokumentów albo attestów piśmiennych dzieje się tylko dla tego, aby Sędziego pojednawczego postawić w stanie przekonania się wedle §. 4 ustawy, o wzajemnych prefensjach i zarzutach stron, a tym sposobem łatwiejszego przekonania ich o słuszności lub bezzasadności żądania i doprowadzenia spornych do zgody (§. 16. ustawy). Czyli, i jakiej wagi są dokumenta przedłożone, zostawia się rozważać Sędziemu pojednawczemu. Dokumenta Sądowe przyjęte być powinny za zupełnie ważne, niemniej dowody przez władze publiczne wystawione, jako attesta i protokoły tychże przyjęte być powinny za godne wiary.

Dokumenty te jednakże powinny być albo w oryginale albo w kopii wierzytelnej produkowane i nie podarte lub pocięte i bez poprawek i skrobienia. Wiarogodność dokumentów prywatnych ocenia się podług opinii i wiarogodności wystawiciela.

8) Dowody, piśmienne attesta i inne dokumenta powinny być do Akt dowodów wszyte (§. 4. instrukcyi za §. 9. ustawy

§. 22.

Litisdenuncyacye⁹⁾, interwencye¹⁰⁾, adcytacye i nominacye¹⁾ nie mają miejsca, owszém rozjemca, skoro strony przybierają innych do sporu lub chcą zapewnić sobie swe do nich prawa, powinien odesłać sprawę do zwyczajnego Sędziego.

§. 23.

Także przysięgi w tém postępowaniu ugodném od żadnej strony być żądane i miejsca mieć nie mogą.

§. 24.

Na wniosek skarżącego odroczenie terminu nie podlega trudności. Jeżeli jednak to odroczenie

W processie przed Sądem wolno stronie obawiającej się przegrania processu, odwołać się na poprzednika swego i wnieść o jego zapozwanie, a przytem żądać, iżby jej przy instrukcyi sprawy i przy obronie był pomocą i ją w toku sprawy bronił i zastąpił. Takowy process zowie się „litis denuntiatio“. Postępowanie takie zdarza się najczęściej przy zaręczeniu. Jeżeli przypozwanie trzeciego do sprawy na żądanie Sędziego się dzieje, to się nazywa „adcitatio“.

Ord. processowa czę. I. Tyt. 17. §. 2—4. i §. 5—7.

10) W processie przed Sądem, jeżeli prócz stron, trzeci ma prawo albo interest do rzeczy, o którą spór się toczy, wolno mu wnieść o zapozwanie siebie, aby praw swych dopilnować mógł. To się nazywa „Interventio“.

Ord. Process. czę. I. Tyt. 18. §. 1. 2. następ.

1) „Nominacya“ nazywa się takie postępowanie, kiedy kto zaskarżony został jako posiadacz rzeczy, którą nie sam dla siebie ale raczej w imieniu trzeciego posiada, taki zaskarżony może być zmuszonym, prawdziwego posiadacza rzeczy wykazać, w tym celu, aby powód przeciwko niemu prawa swego dochodzić mógł.

Ord. S. czę. I. Tyt. 17. §. 34. sea.

z winy skarżącego tak późno następuje, iż przeciwnika przed terminem uwiadomić o tem nie można, wówczas skarżący powinien mu wynagrodzić wynikłe ztąd koszty.

§ 25.

Jeżeli ugoda zostaje do skutku doprowadzoną, wtedy kończy się powołanie rozjemcy, który zapisuje to w księdze²⁾, namienionej w §. 18. i odprawia strony.

§. 26.

Interesenci otrzymają na żądanie expedycey protokółu ugodnego pod pieczęcią i podpisem rozjemcy.

Instrukcy a. §. 15. Expedycyą ugody rozjemca wtenczas tylko może udzielić, gdy strony tego wyraźnie żądają. Wniosek ich o to wyrazi w protokule, u następnie zanotuje pod tymże liczbę ex-

2) Zanotowanie to musi obejmować datę protokołu, nazwisko i miejsce pobytu stron, przedmiot procesu i zarazem przyczynę, dla której ugoda do skutku nie przyszła, §. instrukcyi (za §. 9. ustawy dodatek No. 14.)

3) Sędzia pojednawczy takie tylko ugody i czynności wydawać w expedycyi może, które sam zdziałal. —

Jeżeli odebrał księgę protokółów, którą już inny Sędzia pojednawczy potrzebował, (adnotacya 5. do §. 9. ustawy) nie wolno mu z czynności i ugód przez poprzednika zdziałanych, sdzielać Expedycyów, ale raczć gdyby strona takowej żądała, napięć protokółów Sądowi, przez który legalizowaną została, urzędzić, i od tegoż udzielenia Expedycyi domagać się, lecz patomiasł wolno Sędziemu pojednawczemu z czynności przez poprzednika swego zdziałanych, udzielać na żądanie stron kopię wierzytelne i proste i takowe stronom komunikować.

4) Gdyby strona żądała Expedycyi lub kopii z księgi pro-

exemplarzy w expedycyi wydanych, niemniej datę téjże expedycyi⁵⁾. Na expedycyi należy za każdą razą wypisać właściwą stronicę i Numer księgi protokółów i expedycyą tę tak urządzić, iż się wprzód wypisze protokół, pod nim wyrazi się:

Zgodno z oryginałem, dziś wydano,

(Miesce i data.)

(Pieczęć⁶⁾ i podpis rozjemcy.)

Porównaj dodatek No. 9.

§. 27.

Na zasadzie zawartej przed rozjemcą ugody mają Sądy upoważnione⁷⁾ do tego ustawą z dnia 16. Czerwca 1834 zarządzać exekucyą we wszy-

tokółów już zapisanej i u Sądu złożonej, natenczas musi się udać o to do Sądu, u którego księga protokółów w celu jej zachowania złożoną została. (Przypisek 6. do §. 9. ustawy).

5) Skoro ugoda z opiekunem zawartą została, (instrukcyja §. 12. No. 1. za §. 12. ustawy) musi do Expedycyi ugody być przyłączona kopia wierzytelna nominacyi na opiekuna i jego upoważnienia. (dodatek No. 9)

6) Za pieczęć pod ekstraktem nie powinien Sędzia pojedynczy nie likwidować.

7) Wykonanie exekucyi należy do Sądu Nadziemiańskiego, wtenczas

- a) kiedy Summa, o którą ugoda o więcej jak 500 Talarów zawartą została, lub przedmiot ugody więcej jak 500 Talarów wartuje,
- b) kiedy rzecz tyczy się regaliów lub ważnych praw,
- c) kiedy dobra narodowe lub szlacheckie są przedmiotem sporu, jednakże tylko wtenczas, gdyby właściwość Sądu wraze processu nie była wątpliwą.

We wszystkich innych przypadkach wykonywa exekucyą ten sąd Ziemsko-Miński, w którego obwodzie dłużnik zamieszkuje.

stkich stopniach i wykonywać takową, gdy wnie-
sie o to strona przy podaniu expedycji ugody⁸⁾.

§. 28.

Tylko wtenczas sprawa zostaje odesłaną do postępowania sądowego⁹⁾, gdy ugoda w ciemnych i niezrozumiałych wyrazach jest ułożoną¹⁰⁾.

Instrukcja. §. 23. Gdy na mocy ugody przez rozjemcę przyjętej, poszukuje się w Sądzie zwyczajnym egzekucya, a ta nastąpić nie może, ponieważ ugoda jest ciemno i niezrozumiale ułożoną, natenczas Sądy ziemsko-miejskie winny o tem każda

8) Nawet intabulacye do księgi hipotecznej mogą z ugody przed Sędzią pojednawczym zawartej, być skutecznione, jeżeli treść ugody przepisom, które prawo hipoteczne wymaga odpowiada.

9) Nie potrzeba, aby ugoda Sędziego pojednawczego w klauzulą egzekucyjną opatrzoną była, to jest, aby powiedzianem było, iż dłużnik zobowiązuje się do zapłaty pod uniknieniem egzekucyi, ugoda bowiem bez wyraźnego poddania się egzekucyi jest wykonalna.

Wtenczas nawet, kiedy dłużnik całą pretensyą przyznał w ugodzie Sędziego pojednawczego, egzekucya jest dopuszczalną, zastrzeżony bowiem prawem krajowem warunek, iż strony sobie wzajemnie cokolwiek opuścić lub darować powinny, (Ord. P. Kr. cz. 1. Tyt. 16. §. 403.) nie ma w piływu na ugody przed Sędzią pojednawczym zawarte.

10) Dobrze jest, gdy zasada pretensyi w protokule ugody umieszczoną została, aby przez to późniejszym sporom i procesom zapobiedz. (Adnotacya 3 b. do §. 19. ustawy) lecz do wykonania gody nie jest koniecznym potrzebnem, skoro takowa jasno i zrozumiale spisana została.

(Reskr. Min. Spr. z dnia 11. kwietnia 1839 Dzień. Min. Spr. stron. 132. No. 119).

razą, przy przesłaniu niedokładnego aktu ugody, złożyć raport Sądowi nadziemiańskiemu do dalszego rozporządzenia.

§. 29.

Nastąpiona przed Sędzią pojednawczym instrukcyą lub udanie się do niego nie przerywa przedawnienia.

§. 30.

Każda ugoda powinna także obciążyć punktem względem kosztów.

§. 31.

Jeżeli jednakże przyjdzie do ugody, chociaż strony nie porozumiały się lub nie mogły się porozumieć względem kosztów, natenczas ugoda ma być ważną, a rzecz tak się uważać, jak gdyby każda strona połowę kosztów na siebie wzięła.

§. 32.

Jeżeli obydwie sporem zajęte strony powołały się do urzędu rozjemcy lub w terminie wdały się w układ, wtenczas każda strona ponosi wyłożone przez siebie koszta, a w połowie wydatki rozjemcy¹⁾.

§. 33.

Ani do rozporządzeń i protokołów rozjemcy, ani do zawartej ugody nie bierze się stempel.

1) Jeżeli oskarżony do ugody przed Sędzią pojednawczym przystąpić nie chciał, lub na terminie nie stanął, powód wszelkie koszta lub wydatki Sędziego pojednawczego ponieść musi.

Jak dalece co do ugód sędziów pojednawczych ma miejsce wyjątek od tej reguły, oznaczone w dotychczasowej tu instrukcyi z d. 28. Kwietnia 1840.

§. 34.

Każdy rozjemca ma w końcu roku radczy ziemiańskiemu, a w miastach miejskiej władzy policyjnej ogółowo wykazać, ile ugód w ciągu roku skutecznił. Rzeczone władze przesyłają te wykazy właściwemu krajowemu Kollegio sądowemu, które wymiarkuje użyteczność tego urządzenia,²⁾ wedle okoliczności w Dziennikach urzędowych poczyni doniesienia i zaszczytną zrobi wzmiankę o sędziach pojednawczych, którzy szczególnie odznaczyli się w dopełnieniu swego urzędu³⁾.

Instrukcyja. §. 21. Sumaryczny wykaz czynności, który rozjemca podług §. 34. ustawy z ukończeniem każdego roku złożyć winien Radzcy ziemiańskiemu lub policyjnej zwierzchności miejscowej, należy ułożyć podług załączonego formularza tak, iżby się z niego okazywało:

1) ile w ogólności przez ciąg roku zeszłego wiodło się spraw u rozjemcy.

2) Prezes Sądu Nadziemiańskiego poda Ministrowi Sprawiedliwości przy raporcie rocznym wykaz zawierający liczbę Sędziów pojednawczych swego obwodu, niemniej skutek działań ich, na zasadzie specyfikacyi jemu podanej i wyszczególni Sędziów pojednawczych, którzy się przy sprawowaniu swego urzędu szczególnie odznaczyli i najwięcej załatwili spraw przez poe-dnanie. —

3) Procz tego mają być działania Sędziów pojednawczych corocznie w każdym obwodzie Radzco-Ziemiańskim przez tygodniki miejscowe ogłoszone. —

2) wiele z nich załatwiono
 a) przez ugodę;
 b) przez odstąpienie od niej stron,
 c) przez odesłanie do Sądu właściwego,
 3) wiele na końcu roku pozostało spraw w biegu.
 W każdej rubryce należy za liczbami tamże podane umieścić liczby księgi protokołów, pod którymi ugody lub wzmianka o bezskutecznym traktowaniu pojednania, zostały wpisane. Wykazy te powinny być w pierwszym tygodniu nowego roku podane właściwym władzom policyjnym, które są obowiązane wszystkie wykazy powiatu swego przed upłynieniem miesiąca Stycznia przestać Sądowi Nadziemianskiemu i złożyć mu oraz raport o skutku zaprowadzenia rozjemców, jako też i o skutkach działania każdego w szczególności Sędziego pojednawczego.

Porównaj dotatek No. 46.

§. 35.

Sędziowie pojednawczy stoją we względzie wykonywania swego urzędu pod dozorem Sądów Nadziemianskich. W wykonywaniu jego winni przeciw stronom i przeciw każdemu ze strony miejscowych władz policyjnych doznawać silnej obrony i potrzebnego wsparcia, jako też w ogólności ich usiłowania dążące ku wypełnianiu powołania spadłego na nich zaufania ich spółobywateli w każdym czasie mają być uznawane. Do swych czynności urzędowych otrzymają pieczęć urzędową z Orłem Królewskim i napisem okólnym:

„Urząd rozjemczy.“

Instrukcyja. §. 22. O swych czynnościach urzędowych, tudzież o stosunkach prywatnych stron, jakie przy okazji onychże dojdą ich wiadomości, winni rozjemcy niezlomnie zachować milczenie.

§. 24. Wszystkie Sady ziemsko miejskie, równie jako też urzędy radzco ziemianskie i władze policyjne są obowiązane, skoro dostrzegą, że którykolwiek z rozjemców w sprawowaniu urzędu swojego błędy popełnia, attrybucye onegoż przekracza, lub zgół urzadz swój, nadużywa w celu uciemiężenia stron, uczynić o tem dokładne doniesienie Sadowi Nadziemiańskiemu. —

§. 25. Sady nadziemiańskie nakazą (od czasu do czasu) przez komissarzy swych rewizyą urzędowania rozjemców dla przekonania się o porządku utrzymywania ksiąg protokółów i rachunku kosztów, ażeby tym, którzy obowiązki swe wiernie i z rozważą pełnią zasłużone oświadczyć ukontentowanie i uznać ich staranność, przeciwnie zaś błędzących pouczać, a wbrew powinności swęj postępujących, do indagacyi i kary pociągnąć.

§. 36.

Jeżeli Sąd Nadziemiański uważa za potrzebne usunięcie z urzędu którego rozjemcy, ówczas protokółów spisanych względem roztrząsania zarzuconych mu zaniedbań powinności lub postępkuw jej przeciwnych, należy udzielić Radzcy ziemianskiemu dla przełożenia ich zgromadzeniu powiatowemu, które się ma oświadczyć względem zażrzymania lub oddalenia rozjemcy.

§. 37.

Jeżeli zgromadzenie powiatowe jest za od-

dalenim, wówczas takowe następuje przez rezolucją Sądu nadziemiańskiego, przeciw której rozjemcy żaden środek prawny nie służy.

§. 38.

Jeżeli zaś zgromadzenie powiatowe oświadczy się przeciw oddaleniu i za zatrzymaniem, wówczas pierwsze przez samą rezolucją nastąpić nie może. Wolno wszakże Sądowi Nadziemiańskiemu ponowić indagacyą sądową przeciw rozjemcy, skoro uzna sprawę za uwłasciwiającą się do tego.

Do powyższych postanowień stosować się mają Sądy wyższe i niższe, tudzież inne władze i sędziowie pojednawczy.

Berlin dnia 7. Czerwca 1844.

Minister Sprawiedliwości.	Minister spraw wewnętrznych i policyi.
Mühler.	Rochów.

W. H. R. 1881

DODATEK.

No. 1.

Instrukcja z dnia 28. Kwietnia 1840 dla Sędziów pojednawczych i władz sądowych, tycząca się użycia stępla do czynności pojednawczych¹⁾, które wedle rozkazu gabinetowego z dnia 16. Stycznia 1840. (Zbiór praw stron. 48.) wyjątkowo stęplowi podlegają²⁾

§. 1.

Zalecenia i czynności Sędziów pojednawczych są w ogóle wolne od stępla.

1) Porównaj ustawę §. 33. i instrukcyi §. 6. (za §. 11. ustawy)

2) Rozkaz gabinetowy z dnia 16. Stycznia i instrukcja z dnia 28. Kwietnia 1840 nie w tym celu wydane zostały, aby ścieśniać działania Sędziów pojednawczych, ale raczej zostaje przytém, iż wszystkie ich czynności i ugody, wolne są od stępla. Tylko tak nazwane czynności dobrej woli w ogólności od zakresu działań Sędziów pojednawczych wyłączone są, i tylko pod pewnymi warunkami przez nich przyjmowane bydy mogą (§. 6. instrukcyi za §. 11. ustawy) mają prawnemu podatkowi stępla podlegać, ażeby instytut Sędziów pojednawczych nie nadużywał praw stęplowych ze szkoda fiskalną. —

Sędziowie pojednawczy, którymby zastosowanie się do przepisów stęplowych trudnem było, mogą się w ten sposób łatwo

§. 2

Wyjątek ma tylko miejsce wtenczas, kiedy przy ugodzie przedmiotu sporu podług wartości pieniężnej ocenić nie można, lub też najmniej 50 Talarów wynosi; i wtenczas tylko w następujących przypadkach:

1) jeżeli czynność z początku ustnie lub przez korespondencyą lub innym, użycie stępla nie wymagającym sposobem do skutku przyszła, przez ugodę przyznana, lub też w swój mocy utwierdzoną zostata.

2) jeżeli przez ugodę zarazem inna od poszatkowej odmienna czynność prawna ugruntowaną została, jak n. p., kiedy za odstąpienie pretensyi wzajemnych własność rzeczy jakiej odstąpioną została, jako to, dzierzawa wieczysta, dzierzawa, najem, albo też renta osobista zapewnioną zostata,

3) w celu zapewnienia Summy ugodzonej hipoteka ustanowioną lub też

4) jeżeli trzeci, przy sporze udziału niemający, przy ugodzie deklaracyą taką zdać ma, która prawu stęplowemu podlega, n. p. zaręczenie daje.

§. 3.

W następujących przypadkach podlega ugoda przepisaniu stęplowi kontraktowemu: przy kupnie, zamianie, dzierzawie, najmie i zabezpieczeniu renty osobistej, jeżeliby zaś przy takowych był nie potrzebny, używa się stępel za 15 śgr.

W przypadku §. 2. No. 2. oznaczonym, przyjmuje się za zasadę użycie stępla wartość obowiązku wzajemnego.

od wszelkiej odpowiedzialności uwolnić, kiedy strony, w tych przypadkach nawet, gdzie im prawo przyjmowania czynności dobrej woli wedle §. 6. instrukcyi wyjątkowo służy, do Sądu odesła.. —

Kto wedle przepisu tego postąpi, nigdy karze stęplowej podpaść nie może. —

W przypadkach §. 2. No. 3. oznaczonych, użyty być powinien stępel do obligacyi hypotecznych przepisany, zamiast stępla 15 sgr. jeżeli summa, o którą układ zawarty został, podług taryfy stępelowej tego wymaga.

W przypadkach §. 2. No. 4. objętych, potrzebny jest obok stępla, któryby do ugody użytym być musiał, także stępel do deklaracyi trzeciego podlegający opłacie stępla.

§. 4.

We wszystkich przypadkach, w których ugoda na zasadzie rozkazu gabinetowego z dnia 16. Stycznia rb. podlega użyciu stępla, obowiązany jest Sędzia pojednawczy o to mieć staranie, aby przepisany taryfą stępel najpóźniej w dni 14. od dnia spisania ugody rachując (§. 12. Prawa stępelowego z dnia 7. Marca 1822) w sposób następujący był użytym.

4. Jeżeli strona lub strony przy spisaniu ugody żądają wydania ekstraktu onéjże w jednym lub w kilku exemplarzach, na ówczas wydaje się exemplarz główny na stęplu taryfą stępelową przepisany, lecz może takowy być także skassowanym i do ekstraktu przyłączonym, wtenczas jednakże potrzeba na ekstrakcie wzmiankę względem ceny stępla uczynić.

Skassowany stępel przyszywa się do ekstraktu, i końce nici, która go z ekstraktem spaja, muszą być pieczęcią Sędziego pojednawcy przypieczętowane.

Wszystkie inne ekstrakty lub kopie wierzytelne, wydają się zawsze na stęplu 15 sgr.; na nich zaś musi być oznaczona cena stępla, który do oryginału głównego exemplarza użytym został. — Zaniechanie téj wzmianki pociąga za sobą karę 15 sgr. (§. 13. 14. i 24. Prawa stępelowego.)

W księdze protokołów zanotuje Sędzia pojednawczy pod protokołem oryginalnym (wedle §. 13. instrukcyi) nietylko liczbę ekstraktów, ale także dzień

wydania ich i użytych tak do głównego, jako też i do pobocznych exemplarzy stęplów.

2. Jeżeli strony nie żądają wydania ekstraktu, na ówczas kassuje się stępel do akt dowodów w następujący sposób:

stępel mający być zkassowany, powinien być w jednym, lub też ile być może, w małej liczbie arkuszy użyty.

Każdy arkusz skassowany powinien być tak oznaczony, iżby do innej czynności użytym być nie mógł. —

Dzień skassowania go, pagina i No. pod którym ugoda w księdze protokółów spisana została, powinien być na nim zanotowany; n. p.

Skassowany stępel
do ugody z dnia 40. Kwietnia 184. między
N. N. a N. N. względem pretensyi za towary.
Pagina . . . No. . . . księgi protokółów.

N. N. dnia
podpis Sędziego Pojednawczego.

Pod protokołem pojednawczym do księgi protokółów wpisanym, zanotować trzeba cenę stępla, dzień skassowania go i folium akt dowodów, do których skassowany stępel wcielony został.

Stęple skassowane powinny być w całych nie naruszonych arkuszach do akt wszyte i w każdym czasie do okazania.

§. 5.

Pozostawia się sędziom pojednawczym od strony, która przyjęła obowiązek ponoszenia kosztów lub stępla w szczególności, zażądać papieru stęplowanego na cenę przez niego oznaczyć się mającą, lub też samemu postarać się oń i od strony ilość pieniężną ściągnąć.

W ostatnim przypadku umieści się ilość wydatków

za stępel w specyfikacyi kosztów, którą Sędzia pojednawczy utrzymywać powinien, a względem ściągnięcia postąpi się tym samym sposobem, jak przy ściąganiu kopialiów i wydatków (§. 18. aż do 20. Instrukcyi.)

§. 6.

Jeżeli Sędzia pojednawczy stępla założyć niechce i strona wezwaniu jego względem dostawy stęplowanego papieru natychmiast zadosyć nie uczyniła, musi najpóźniej w ostatnim z dozwolonych dni czternastu

1. jeżeli jeden albo więcej ekstraktów żądano (na których wedle §. 13. Instrukcyi Pagina i No. księgi Protokołów oznaczone być muszą) takowe Extrakty,

2. jeżeli ekstraktu wcale nie żądano, kopią protokołu ugody, z równym oznaczeniem, temu Sądowi Królewskiemu, w którego obwodzie zamieszkuje, lub też jeżeli w obwodzie Sądu Patrymonialnego mieszka, Sądowi Królewskiemu, do którego miasto obwodowe należy — w celu postanowienia dalszego, ściągnięcia i użycia stępla podać lub przesłać, i o tém w protokóle ugody uczynić wzmiankę.

§. 7.

Gdyby przepisany papier stęplowy w przypadkach §. 4. oznaczonych do Extraktów lub dowodów wcale nie był złożony, lub też po upłynieniu dni 14. albo też w niższej jak przepisanej cenie użyty, naówczas podpada Sędzia pojednawczy karze pieniężnej pojedynczej wartości stępla wcale nieużytego, za mało lub też za późno spotrzebowanego, i zarazem odpowiedzialnym się staje za stępel sam, jednakże z regressem do Interessentów:

§§. 12. 21. i 22. Prawa stęplowego z dnia 7. Marca 1822 najwyższy rozkaz gabinetowy z dnia 28 Października 1836 zbiór Praw strona 308. Najwyższy rozkaz gabinetowy z dnia 19. Czerwca 1834 zbiór Praw stron. 81.

§. 8.

Równaż kara i odpowiedzialność za stępel nastąpi, kiedy w przypadku jaki §. opiewa, oddanie lub odesłanie ugody, podlegającej opłacie stępelowej, do Sądu właściwego, dopiero po upłynionym czternasto dniowym terminie uskutecznione zostanie.

§. 9.

Sędziom pojednawczym z Prawem stępelowym nie zupełnie obeznanym pozwala się, aby ich od wszelkiej odpowiedzialności za nieużycie stępla taryfą stępelową przepisanego zasłonić, w celu obrachowania i ustanowienia stępla, ażeby, albo

1. każdą ugodę, która podług postanowień §. 2. wogólności opłacie stępelowej ulega, natychmiast, a najpóźniej w dni 14. po jej spisaniu w sposobie §. 6. przepisany Sądowi właściwemu podali, albo się téż

2. od przyjęcia i wygotowania takowych ugód zupełnie wstrzymali się i natomiast o przedmiocie, względem którego strony tymczasowo się pojednały, Sądowi temu donieśli, przed którym strony ugodę zawrzeć życzą sobie, i téż strony do Sądu odesłać, względem tego zaś, co się dotąd działo, wedle §. 13. i 22. rozporządzenia i §. 3. instrukcyi postąpić.

Ten sposób postępowania poleca się szczególniej Sędziom pojednawczym; wtenczas bowiem kiedy forma ugody podług poprzednich przepisów opłacie stępla podlega, najczęściej wielkiej znajomości rzeczy i wiadomości Prawa wymaga, której przecież od Sędziów pojednawczych wymagać nie można.

Jeżeli strona żąda wydania Extraktu ugody, którą sędzia pojednawczy w celu ustanowienia i użycia stępla sądowi podał, naówczas Sędzia pojednawczy odsyła stronę do Sądu.

§. 10.

Każde niedopełnienie przepisu §. 1. 6. i 9. to jest niezanotowanie w księdze protokołów użytego stępla lub zapóźne oddanie czynności do Sądu, podlega karze porządkowej aż do 15. śgr.

§. 11.

Zakres działań Sędziów pojednawczych nie miał być przez Najwyższy rozkaz gabinetowy z dnia 16. Stycznia rb. bardziej rozciągnięty.

Pozostaje się więc i nadal przytém, że

1. czynności prawne, o które nie było sporu gdzie tylko o to idzie, aby zyskać dokument zobowiązujący prawnie — tak nazwane czynności „dobrej woli” — od obowiązków Sędziów pojednawczych wyłączają się. Strony, które się z wnioskami tego rodzaju do Sędziów pojednawczych zgłaszają, powinny być przez nich do Sądu lub do Notaryusza odesłane;

2. Czynnościami w §. 2. No. 2. 3. i 4. wzmiankowanemi, wolno się Sędziom pojednawczym wtenczas tylko zajmować, kiedy stosunek prawny lub przedmiot sporny nie dotyczą się bezpośrednio sprawy samej i gdy ta zarazem z ugodą i z przyprowadzeniem jej do skutku, główną część ugody stanowią. Czynności takowe muszą być umieszczone w protokule ugody, zastosowane do przepisu §. 19. rozrządzenia, nie mogą zatem być osobno spisane.

3. Czynności w §. 2. oznaczonych nie powinien sędzia pojednawczy wcale przyjmować, ale raczej natychmiast do Sądu odesłać, skoro przez takowe, czynności prawne przyznane, w swój mocy utrzymane, albo też nowe obowiązki potwierdzone być mają, do uprawnienia ich zaś, samo poświadczenie nie wystarcza, ale raczej szczególna forma, a mianowicie sądowe przyjęcie lub potwierdzenie przepisaniem jest, n. p. Darowizny, zaręczenia kobiet, wzajemne zobowiązanie

się małżonków, ugody między małżonkami, układ o obrócenie zaległego procentu na kapitał, umowy o przyszłą alimentacyą, wyznaczenie dożywotnego utrzymania, o zastaw antychretyczny, o opłaty czynszu wieczystego, i o spadek.

§. 12.

Sądy wyższe pociagną Sędziów Pojednawczych za przestąpienie powyższych przepisów do odpowiedzialności i kary, a ugody tego rodzaju nie będą miały własności ugód Sędziów pojednawczych, ale raczej tylko umów prywatnych.

§. 13

Sądom Królewskim podrzędnym zaleca się, aby wedle §. 6. i 9. No. 1. do podanych im przez Sędziów pojednawczych ugód potrzebne stęple ustanowiły i takowe od strony do ponoszenia kosztów zobowiązań, lub téj, która opłatę stępla na siebie przyjęła, ściągnęły; w przypadkach zaś, gdzie Extraktu ugody nie żądano, stęple do mających się założyć akt dotyczących się stępla do czynności Sędziów pojednawczych, w pierwszym zaś razie do ekstraktu skassowały i stronom doręczyć kazały.

Gdyby podlegająca opłacie stępla ugoda za późno oddaną została (§. 6. i 9. No. 1.) lub gdyby się jakie uchybienia przeciwko przepisom powyższym, lub przestąpienie Kompetencji okazać miały, natenczas Sąd podwładny doniesie o tém, przy dołączeniu protokołu ugody, Sądowi przełożonemu w celu dalszego rozporządzenia i ustanowienia kary.

Berlin dnia 28. Kwietnia 1840.

Minister Sprawie-

dliwości

pop. *Mühler.*

Minister spraw wewnętrznych

i policyi

Rochow.

Minister Finansów.

Hr. Alvensleben.

No. 2.

Nominacya dla Sędziego pojednawczego.

Po nastąpionym wyborze JP. N. N. w N. na Sędziego pojednawczego dla obwodu N. i złożonej przez niego przysięgi służbowej, zatwierdzamy go winiejszém na Sędziego pojednawczego i wzywamy Go zarazem stósownie do rozporządzeń z dnia (Dziennika urzędowego) i Instrukcyi z dnia 4. Maja 1844. (Dziennika urzędowego) do ścisłego i sumiennego wypełniania obowiązków na siebie przyjętych.

No. 3.

Skarga ustnie do protokołu podana.

Poznań dnia 20. Lipca 184

Przedemną niżej podpisanym sędzią pojednawczym stawia dziś JP. N. rzeźnik i oświadcza:

JP. N. N. aktor — brał odemnie przez czas 2 miesięczny mięso na swoje potrzeb i do dnia dzisiejszego nie zapłacił. Podług Książki rachunkowej, którą niniejszem składam, wynosi dług 46 Talarów 20 śgr. 6 fen. JP. N. N. aktor odmawia zapłaty dla tego, iż twierdzi, że cena za mięso jest zawysoka; życzył bym sobie z nim się o to pojednać, i upraszam o zapozwanie nas w tem celu na krótki termin;

Z JP N. rzeźnikiem umówił się Sędzia Pojednawczy na termin w psrzysły czwartek dnia 23. b. m. o godzinie 11tej w mieszkaniu niżej podpisanego.

Przeczytano, przyjęto i podpisano.

Jakób Bryk,

działo się jak wżej

Kazm. S.,

Sędzia pojednawczy.

No. 4.**Z a p o s w y**

a. na skargę na piśmie podaną lub też do protokołu przyjętą,

W załączeniu przesyłam JP. N. kopią podanej przez rzeźnika I. B. naprzeciw W. M. skargi o 46. Tal. 20 śgr. 6 fen. za dostawione mu mięso (z uprzejmém) z wezwaniem stawienia się w celu ustnego roztrząśnienia rzeczy i ugodzenia się z Powodem na dzień 23. b. m. zrana o godzinie 11tej, w mieszkaniu mojem przy ulicy N. No. (lub też w innym oznaczyć się mającym lokalu).

Do

JP. N. N. aktora

w

miejscu

ulica Podgórna No.

Poznań dnia

(podp.) Sędzia pojednawczy.

No. 5.

b. kiedy skarga ustnie zanesiona.

Doktor N. zaniósł do mnie skargę naprzeciw WMPanu względem należącego mu się honorarium za leczenie córki WMP.

W celu rozpoznania rzeczy i pojednania, wyznaczyłem Termin na dzień 14. m. b. po południu o godzinie 3ciej w pomieszkaniu mojem, na który WMPana niniejszém zapozynam (zapraszam). Jeżeli się WM. Pan na terminie tym nie stawisz (nie zechcesz — lub nie raczysz stanąć) przyjętem będzie, iż się ugodzić nie chcesz, i sądowej oczekujesz skargi.

Miejsce i dzień.

(podpis) i zamieszkanie Sędziego Po-

Do

jednawczego.

I. M. P. (Ur.) W. itd.

No. 13.

Specyfikacja kosztów.

Nazwisko sprawy.	Księgi protokółów.	Kopia.	Inne wydatki.	Ogół wszystkich kosztów	Nazwisko stron ko-szta płacić mających.	Dzień zapłaty i data kwitu.	Adnotacye.
40 Kupiec <i>Klawiter</i> na- przeciw Krawcowi <i>Müller</i> .	18 24	5	Za obstało- wanie... Portorium	2 6 2 6	<i>Klawiter</i> $\frac{1}{3}$ <i>Müller</i> $\frac{2}{3}$	<i>Klawiter</i> zapłacił dnia 18. Czerw- ca 4 śr. i kwit odebrał.	
41 Mączniarz <i>Otto</i> na- przeciw wyrobni- kowi <i>Adamstiemu</i> .	19 25	5	—	5	<i>Adamski</i>	2 śr. 6 fen. za płacił i kwit d. otrzymał.	reszta 2 śr. 6 f. <i>Pesłowski</i> da- rowana.
42 Rzeźnik <i>Weic</i> na- przeciw aktorowi <i>Krzesińskiemu</i> .	20 26	9 6	Za obstało- wanie...	2 6	<i>Krzesiński</i>	Kwit z dnia 18. Sierpnia ode- brał.	excytowany d. 1. Czer. i 15. Lip. d. 1. Sierp. Sąd Ziemo- Miejski o scia- gnięcie pro- szony. od Sąd Ziemo- ko - Miejskie- go odebrano- d. 18. Sierp.

No. 14.**Prośba o ściąganie kosztów.**

Podług przyłączonego wiarogodnego obra-
chunku wyciągniętego ze Specyfikacji Kosztów,
należy mi się od aktora K. w sprawie rzeźnika
W. naprzeciw niemu 12 śgr. kosztów. Ponie-
waż takowych mimo powtórnego wezwania od
niego odebrać nie mogę, przeto upraszam Prze-
świetny sąd niniejszem uniżenie:

aby koszta te od aktora K. przez exekucyą
ściągnąć i mnie kwotę tę nadesłać polecił.

Poznań dnia 1. Sierpnia 1841.

podpis Sędziego pojednawczego.

No. 15.

Summaryczna specyfikacja odbytych czyn-
ności Sędziego pojednawczego.

Specyfikacyą summaryczną z odbytych czyn-
ności Sędziów pojednawczych (formularz do
tęże na następnej stronie) podaje się z krótkiem
doniesieniem, w następującej formie n. p.

Szanownemu Magistratowi (Wielmożnemu Radcy Zie-
miańskiemu) przesyłam (mam zaszczyt przesłać)
w załączeniu Specyfikacyą z czynności w roku
upłynionym przezemnie odbytych.

Poznań dnia 18

podpis St. Sędziego pojednawczego.

Do

Szanownego Magistratu
w Miejsu

lub też Do

Wgo Radcy Ziemiańskiego
N. N.

w

Interest pojednawczy urzędowy.

No. 15.

Wykaz ogólny

czynności Sędziego pojednawczego N. N. w P.

w roku 184

Liczba ogólna czynności.		Z tych ukończono								w końcu roku pozostało więc.		Adnotacye.
przeszkorocznie	legorocznie	przez zgodę		przez cofnięcie się stron		przez odesłanie do Sądu		liczba	No. księgi protokółów	liczba	No. księgi protokółów	
		liczba	No. księgi protokółów	liczba	No. księgi protokółów	liczba	No. księgi protokółów					
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.		
6	64	60	40	N. 1 do 10 13—32 39—48	6	N. 11. 12 49—52	6	N. 33—38	8	N. 53—60		

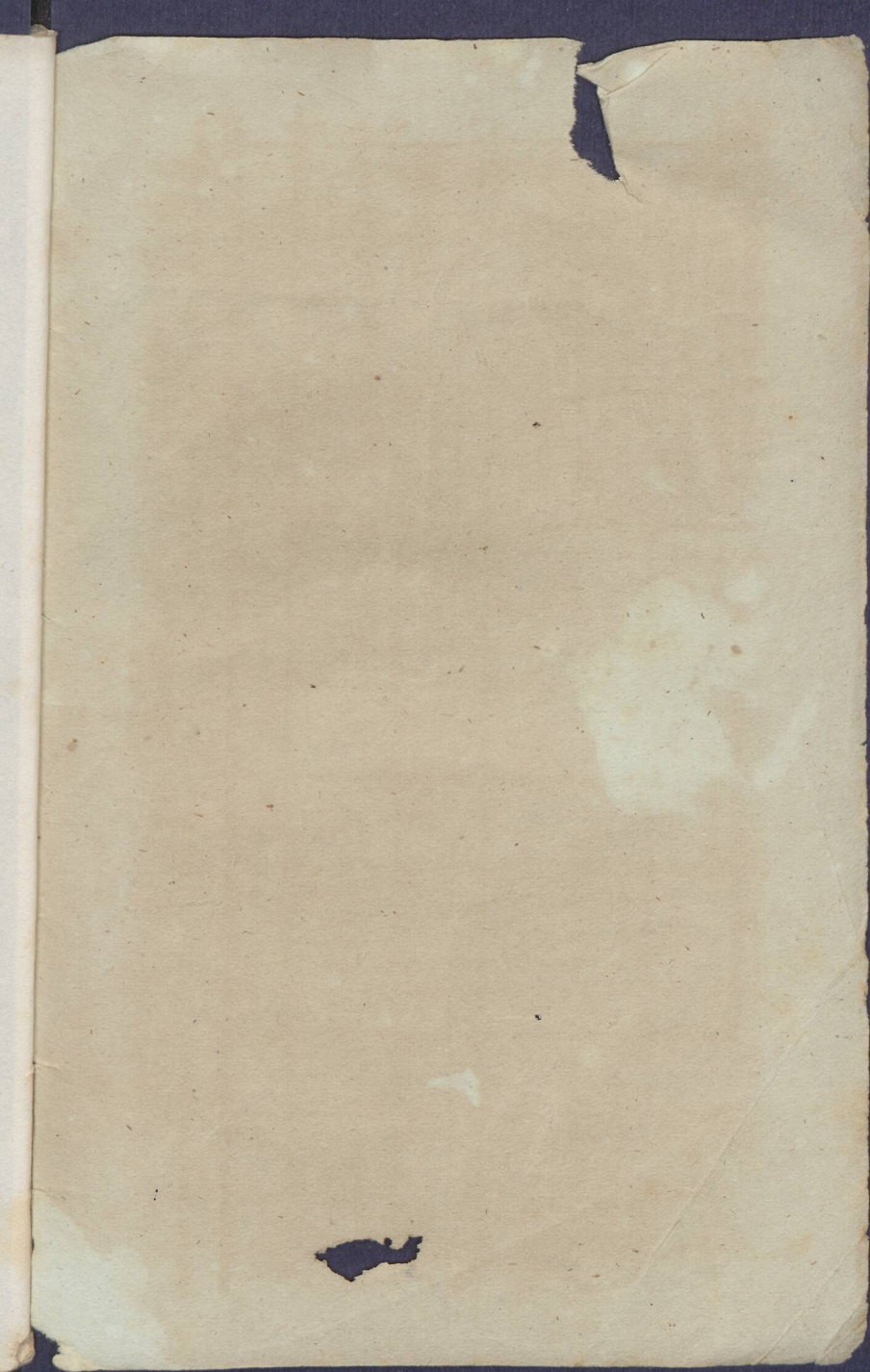
Miejsce i data

podpis S. P.

- Adnotacya 1. To, co podług rubryki 10. w końcu roku ukończonem nie zostało, powinno w wykazie roku przyszłego w rubryce 1 jako przeszłorocznie być przeniesionem.
2. Nazwiska stron wymienić nie potrzeba. —

No. 16.
Specyfikacja ogólna
czynności Sędziów pojednawczych w Mieście (w obwodzie Powiatu Radzecz-Ziemskiego)
 za rok 184

No. bieżący		liczba czynności.				Z tych ukończono			Adnotacye.
Nazwisko i miejsce zamieszkania Sędziów pojednawczych.		przeszłoroczne	tegoroczne	razem	przez ugodę	przez cofnięcie się stron	przez odesła- nie do Sądu	W końcu roku po- zostało nieukończo- nych.	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
<i>Adnotacya.</i> 1. Nawet i ci Sędziowie pojednawczy, którzy w biegu roku żadnych czynności nie uskuteczniłi, umieszczeni byćd muszą. 2. Gdyby który z Sędziów pojednawczych w ciągu roku odszedł i inny na miejsce jego nastąpił, natenczas oba pod jednym wpisem No. jednakię odosobnieni. n. p. a. odeszły (zmarły, uwolniony) Sędzia pojednawczy. b. nowo obrany Sędzia pojednawczy umieszczony byćd powinien.									
		Summa							



BIBLIOTEKA KÓRNICKA

112960

e.